

Masarykova univerzita v Brně
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

Zpráva z výzkumu :
Strategie učení se cizímu jazyku

(Výzkumné šetření bylo prováděno v rámci fakultního projektu pro rok 2004 v kategorii B: **Strategie učení cizím jazykům jako východisko efektivního učení cizím jazykům** (deskriptivně-relační výzkumné šetření), hlavní řešitel: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková (KpD PdF MU), č. projektu 21/04, č. zakázky 3020)

Zadala: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková

Barbora Hoffmannová
Michaela Kacrová
DE – OV

Tento výzkum byl zaměřen na strategie učení se cizímu jazyku. Úkolem bylo objasnit, jak žáci postupují při studiu cizích jazyků (dále jen CJ), jaké metody při tom používají, jakou úlohu při učení zaujímá učitel apod.

Výzkum byl rozčleněn do sedmi částí, z nichž každá se zabývala specifickou strategií učení se CJ. Jednalo se o strategie paměťové, kognitivní, kompenzační, metakognitivní, afektivní a sociální.

Vše probíhá tak, že nejprve žáci vyplňují do odpovědního archu obecné údaje a pak se již samostatně zaměřují na jednotlivé strategie. Na otázky odpovídají čísla od 1-5.

1-tuto strategii nikdy nebo téměř nikdy nepoužívají

2-používají jen občas, obvykle ne

3-někdy, půl na půl

4-často, obvykle ano

5-vždy, téměř vždy

Sečtením bodů z jednotlivých částí vyhodnocujeme, jak si žáci vedou v jednotlivých strategiích a co by eventuelně měli zlepšit, aby dosáhli lepší úrovně.

My jsme pro vás na ukázkou vybraly z každé z jednotlivých částí právě vždy jednu otázku.

ÚDAJE O ŠKOLE A TŘÍDĚ

Místo: Brno, Vídeňská 47

Typ školy: gymnázium

Jazyky vyučované ve škole: angličtina, němčina, španělština a francouzština

Třída: 2.B

Počet žáků: 31

Atmosféra ve třídě: žáci zpočátku spíše zdrženliví, avšak krátce po obdržení dotazníků se atmosféra ve třídě uvolňovala; žáci se dotazovali např.: Co to znamená být delší dobu v zemi? ... ; po uplynutí doby stanovené k vyplnění dotazníků byli všichni hotovi; podle našeho názoru se žáci snažili přistupovat k práci zodpovědně

Přístup vedení: velice vstřícný, bezproblémový

VYHODNOCENÍ

A - Paměťové strategie

Paměťové strategie zahrnují učení se v kontextu, používání představivosti pro zapamatování, používání co nejvíce smyslů, vlastní aktivity, strukturovaného a správného opakování, propojování nového se známým, propojování znalostí (skupinky, asociace, pojmové mapy apod.), vizualizace (princip názornosti) atd.

Používám kartičky s novým slovem na jedné straně a jeho definicí nebo jinou informací na druhé straně. Např. se tak učím nepravidelná slovesa, předložky, obtížná slovíčka.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	9	1	1	0	0	-
Dívky	10	3	2	1	0	-
Celkem	19	4	3	1	0	-

Z tabulky je patrné, že téměř nikdo nepoužívá kartičky k opakování.

B - Kognitivní strategie

Kognitivní strategie zahrnují opakované provádění činnosti, napodobování, procvičování výslovnosti, psaní atd., dedukce, srovnávání jazyků, překládání, vlastní uspořádávání informací (souhrny, poznámky, zvýrazňování), používání frází a pravidel, kombinování známých struktur, hloubkové/detailní nebo povrchní čtení či poslech; používání slovníků, gramatik apod., analyzování výrazů např. složených slov, mezijazykový transfer.

Cizojazyčný text čtu i několikrát - do té doby než mu rozumím. Např. nejprve se snažím uchopit hlavní myšlenku, pak odpovědět na otázky k textu, pak si hledám slovíčka.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	1	2	2	4	2	-
Dívky	0	0	5	10	5	-
Celkem	1	2	7	14	7	-

Z tabulky je jasné, že dívky při učení vykazují větší snahu.

C - Kompenzační strategie

Kompenzační strategie slouží ke kompenzaci nedostatečných znalostí, tak aby žák mluvil, i když toho málo zná (jazyk se učí tím že se používá), odhadování významu slov např. na základě kontextu, chování lidí, na základě předchozích znalostí toho, o čem se mluví atd.; říct si o pomoc, použití češtiny, gestikulace; přizpůsobení si sdělení nebo jeho zjednodušení, výběr tématu konverzace apod. (dobře částečně), vymyšlení slova (neologismu), používání opisu, synonym atd., není dobré: vyhýbání se komunikaci úplně 6 => hodnocení této strategie je převráceno.

Když nevím správné slovíčko, vytvořím si ho nějak podobně nebo úplně nové. Např. noční stolek v angličtině jako night table (správně: bedside table).

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	0	1	3	6	1	-
Dívky	1	0	4	6	9	-
Celkem	1	1	7	12	10	-

Tato tabulka nám jasně ukazuje, že této strategie užívá většina dívek.

D - Metakognitivní strategie

Metakognitivní strategie zahrnují plánování; stanovování krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů; příprava na očekávané situace, zjišťování si, jak se učit; příprava prostředí na učení, uspořádání si učení (poznámkový sešit, rozvrh); poznat, na co se zaměřit - o co jde - co je důležité; zaměření pozornosti, vytváření si přehledu o učivu a propojování se známými věcmi, vyhledávání co nejvíce příležitostí k používání jazyka; sebezpozorování a sebehodnocení.

Vytvářím si přehled, propojuji nové se známým. Např. když se mám učit novou lekci, nejprve ji prolistuji, abych získal/a přehled, jak je strukturovaná, co je její náplní, a jak se vztahuje k tomu, co již znám.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	1	4	6	0	0	-
Dívky	3	4	4	7	2	-
Celkem	4	8	10	7	2	-

Obecně můžeme konstatovat, že chlapci i dívky používají tuto strategii půl na půl.

E - Afektivní strategie

Afektivní strategie zahrnují relaxování, uvolnění napětí, stresu; předcházení stresu apod., sebezpovzbuzování a sebemotivování; sebeodměňování, sebereflexe pocitů, postojů, chování atd., ventilování pocitů atd., sdílení svých problémů s někým jiným, akceptovat rozumnou míru rizika.

Zaznamenávám si pocity, postoje a/či své chování týkající se učení jazyku, a tak se kontroluji a snažím se je zlepšovat.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	3	5	2	1	0	-
Dívky	11	5	4	0	0	-
Celkem	14	10	6	1	0	-

Studenti v této části dopadli špatně a určitě by se měli zamyslet, zda by neměli používat této strategie více.

F - Sociální strategie

Sociální strategie zahrnují jazyk jako prostředek komunikace (proto se prostřednictvím komunikace i učí); jazyk je také o kultuře a lidech (je třeba vědět něco o kultuře, která daný jazyk používá a o lidech z dané kultury), spolupráce s vrstevníky, rodilými mluvčími atd., žádání o pomoc s jazykem, o opravování např. výslovnosti aj.; seznamování se s kulturou dané země, zvyky, způsobem života a myšlení; rozvoj empatie - vnímat pocity, myšlenky lidí, se kterými komunikují, usnadní to porozumění atd.

Mám kamaráda/ku, s kterým/ou se pravidelně setkáváme a konverzujeme nebo si v cizím jazyce dopisujeme.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	5	1	0	2	3	-
Dívky	6	0	2	3	6	-
Celkem	11	1	2	5	9	-

Z tabulky jednoznačně vyplývá, že poměr chlapců i dívek, kteří pravidelně konverzují v CJ je totožný s poměrem chlapců i dívek, kteří takový styk neudržují.

Z námi sebraných dat obsažených v souhrnné tabulce (viz níže) pro všechny části výzkumu vyplývá, že studenti využívali především odpovědi „nikdy“ nebo „často, obvykle ano“, dále pak „někdy, půl na půl“, z čehož vyvozujeme závěr, že obecně využívají nejméně jedné strategie při učení se cizímu jazyku.

Celkově můžeme říci, že nás výzkum mile překvapil. Za povšimnutí stojí zejména to, že i přesto, že chlapců bylo o 13 méně než dívek, zdají se být odpovědi poměrně vyrovnané.

	1	2	3	4	5	N
Chlapci	19	14	14	13	6	-
Dívky	31	12	21	27	22	-
Celkem	50	26	35	40	28	-